

Reprezentanții diplomați constituie un segment valoros al elitei intelectuale al unei țări care, prin activitatea intensă și pașnică pe care o susțin, participă în mod concret la întreținerea, intensificarea și dezvoltarea relațiilor între popoare. Trebuie să menționăm că în perioada avută în vedere (1882-1914), România nu a întreținut relații diplomatice la nivel de ambasadă cu nici o țară. Misiunile diplomatice de rang înalt instituite de România după cucerirea independenței poartă numele de Legație. Acestea dețineau un personal mai puțin numeros decât ambasadatele și erau conduse de un ministru plenipotențiar acreditat pe lângă șeful statului. Pentru a activa în condiții normale, acesta avea la dispoziție în cadrul instituției, birouri dispuse pe domenii, respectiv Direcția economică, politică, a arhivelor, de contencios, de protocol și o cancelarie.

Când survenea un caz de deces a titularului sau o schimbare, instituția putea fi girată ad-interim de un însărcinat cu afaceri, care reprezenta un șef de misiune diplomatică de rang inferior ministrului plenipotențiar și era acreditat pe lângă ministrul de externe prin intermediul unei scrisori de cabinet. Dacă nu exista disponibil un astfel de reprezentant, un membru al corpului diplomatic al instituției este desemnat cu acordul statului acreditat, să reprezinte Legația până la numirea unui nou ministru plenipotențiar¹. Acest personal diplomatic cuprinde consilierii Legației, secretarii dispuși în 3 clase (clasa superioară în cadrul acestora fiind secretarii din clasa I), și atașatii, care puteau de asemenea reprezenta interese speciale fiind și ei numiți pe domenii de activitate, cum ar fi: comerciali, militari, culturali.

Atașatii comerciali nu erau incluși corpului diplomatic acreditat „nu pot deci să fie asimilați cu secretarii de legațiune, nici să figureze în lista corpului diplomatic local, nici să poarte uniformă”². Rolul acestora era limitat la misiunea exclusivă de a se informa temeinic asupra comerțului țării în care rezidează și a transmite prin intermediul unor rapoarte documentate, orice eveniment important care survenea în acest domeniu. De asemenea, se impunea apropierea acestora de cercurile industriale și comerciale în vederea dezvoltării relațiilor cu statul al căror funcționari erau. Legația avea datoria de a le facilita misiunea. Atașatii comerciali puteau dobândi informații utile și de la diferitele consulate cu care aveau posibilitatea să întrețină relații, însă le era prohibită propunerea înfăptuirii unor afaceri diverselor case comerciale sau industriale. Le era interzisă orice intervenție directă, deoarece rolul lor era de a urma cu strictețe instrucțiunile primite³. Atașatilor culturali li se solicita misiunea de a promova interesele culturale ale țării pe care o reprezentau, făcând cunoscute într-o manieră cât mai consecventă tradițiile, obiceiurile și valorile acelei țări. Funcția de atașat militar era acordată întotdeauna unor cadre militare, care aveau ca obiective concrete colaborarea militară în probleme de interes reciproc, reprezentarea statului acreditant la unele ceremonii oficiale cum ar fi serbarea zilei naționale și informarea cu privire la domeniul militar din statul acreditat⁴.

În cadrul Legației României la Paris, au existat și atașatii „supranumerari”, respectiv recruți tineri în formare, cărora li se impunea efectuarea unui stagiu în timpul căruia se deprindeau cu responsabilitățile cancelariei și li se evidențiau aptitudinile. Oficial, aceștia nu erau recunoscuți ca aparținând corpului diplomatic⁵.

Alte instituții care supraveghează interesele unui stat în alt stat sunt consulatele. Dintre consulate, cele generale ocupă poziția cea mai înaltă în cadrul ierarhiei și sunt conduse de către un consul general. România

¹ Marin Alexie, Nae Androne, *Dicționar diplomatic*, București, 1979, p.509.

² Arhivele Ministerului Afacerilor Externe (în continuare A.M.A.E.), Fond Paris, Problema Personal, vol.620 (1897-1909), București, 30 noiembrie 1909.

³ *Ibidem*.

⁴ Marin Alexie, Nae Androne, *op.cit.*, p.118.

⁵ A.M.A.E., Fond Paris, Problema Personal, vol.619 (1893-1894), București, 16/28 martie 1896.

deținea la Paris un astfel de consulat. Consulul este un funcționar numit de guvernul țării sale printr-o patentă consulară care are valoarea unei scrisori de acreditare și în care sunt precizate numele acestuia, clasa lui și circumscripția consulară în care este trimis. Statutul său este recunoscut printr-un exequatur consular care îi permite să-și înceapă activitatea în noul stat de reședință. Acești consuli nu sunt reprezentanți politici ai statului lor⁶, însă întrețin și promovează relațiile de ordin comercial, economic, maritim etc. În rapoartele consulare elaborate, consemnează și realitatea politică. Un rang inferior consulului este cel al viceconsulului, care îl secondează pe acesta și care este investit cu aceeași misiune. De asemenea viceconsulul poate fi titularul unui consulat și deține atât patentă consulară cât și exequaturul⁷.

1882⁸: MIHAIL PHEREKYDE⁹ – trimis extraordinar și ministru plenipotențiar (16 decembrie 1881)

Al. Odobescu – prim secretar; A. Brăiloiu – al 2-lea secretar; Edgar Mavrocordat – atașat; Constantin Nanu – atașat; Stamati Stamatiadis – atașat.

1883¹⁰: Sediul Legației și Cancelariei – Bulevardul Malesherbes, no. 97.

Al. Odobescu – prim secretar; George Bengescu – al 2-lea secretar, transferat de la Londra substituindu-l pe Brăiloiu care este disponibilizat; Edgar Mavrocordat – atașat; Constantin Nanu – atașat; Stamati Stamatiadis – atașat; Balz- atașat (în dosarul românesc acesta este Alexandru Balș, licențiat în drept)¹¹.

1884¹²: Personalul legației este identic cu cel al anului 1883, cu excepția lui Balz (Al. Balș), care nu mai apare ca fiind atașat, conform surselor franceze.

Informații suplimentare furnizate de sursele românești ne permit să afirmăm că situația nu se prezintă întocmai, ci cei doi atașați români care apar ca ocupându-și funcția la Paris, sunt transferați la Atena (C-tin Nanu în calitate de secretar clasa II) și la Londra (E. Mavrocordat, tot în calitate de secretar clasa II), ambii fiind avansați¹³.

1885¹⁴: **VASILE ALECSANDRI** – trimis extraordinar și ministru plenipotențiar (18 mai 1885), posedă moșia de la Mircești și via de la Socola.

George Bengescu, licențiat în litere, doctor în științe politice și administrative, posesor al moșiei Dedulescu (Brăila), era desemnat ca fiind prim secretar, iar Constantin Nanu în calitate de secretar clasa a II-a este permutat din nou de la Atena la Paris¹⁵.

1886¹⁶: Aceiași membri ai legației, doar sediul acesteia este schimbat, iar noua adresă devine Paris, Rue Penthièvre, no.5. Aceste informații cuprinse în sursele franceze, sunt însă completate de cele românești care îl surprind pe Bengescu în calitate de însărcinat de afaceri, iar funcția de atașat militar este ocupată de căpitanul George Văsescu din Marele Stat Major¹⁷.

1887¹⁸: Pe lângă trimisul extraordinar V. Alecsandri și prim secretarul G. Bengescu, mai apar ca atașat Crețianu, iar ca atașat militar căpitanul Văsescu.

1888¹⁹: Legația prezintă același personal ca și în anul 1887.

1889²⁰: Sunt prezenți aceeași reprezentanți ai României în Franța conform anuarului diplomatic francez, însă sursele românești prezintă unele modificări de personal, avansări, permutări, numiri.. Gh. Crețianu

⁶ Marin Alexie, Nae Androne, *op.cit.*, p.276.

⁷ *Ibidem*, p.938.

⁸ Anuarul Diplomatic și Consular al Republicii Franceze pentru 1882, Paris, 1882, p.317.

⁹ Om politic născut pe 14 noiembrie 1842 la București; licențiat în litere la Sorbonna (1862); doctor în drept la Paris (1866); avocat; membru al Coaliției de la Mazar-Pașa; ministru în diverse cabinete; ministru plenipotențiar la Paris (16 decembrie 1881-1884); Ministru al Afacerilor Străine (16 decembrie 1885-12 martie 1888; apoi din nou ministru, senator; moare în 1928.

¹⁰ Anuarul Diplomatic și Consular al Republicii Franceze pentru 1883, Paris, 1883, p.372.

¹¹ A.M.A.E.-București, Fond Paris, Problema-Personal, vol.619 (1893-1894), București 14/26 decembrie 1882.

¹² Anuarul Diplomatic și Consular al Republicii Franceze pentru 1884, Paris, 1884, p. 365.

¹³ A.M.A.E.-București, Fond Paris, Problema-Personal, vol.619 (1893-1894), București, 20iunie/2 iulie 1884.

¹⁴ Anuarul Diplomatic și Consular al Republicii Franceze pentru 1885, Paris, 1885, p.368.

¹⁵ A.M.A.E.-București, Fond Paris, Problema-Personal, vol.619 (1893-1894), Paris, 23 decembrie 1886.

¹⁶ Anuarul Diplomatic și Consular al Republicii Franceze pentru 1886, Paris, 1886, p.382.

¹⁷ A.M.A.E.-București, Fond Paris, Problema-Personal, vol.619 (1893-1894), București, 9/21 octombrie 1886.

¹⁸ Anuarul Diplomatic și Consular al Republicii Franceze pentru 1887, Paris, 1887, p.391.

¹⁹ *Ibidem*, Paris, 1888, p.393.

²⁰ *Ibidem*, Paris, 1889, p.406.

aflat în funcția de atașat de legăție clasa I este avansat în grad, fiind numit prin decret regal secretar clasa a II-a și transferat în această calitate la Constantinopol substituindu-l pe Em. Kretzulescu, care la rândul său este permutat la Viena. Funcția lui Crețianu la Paris va fi ocupată de Theodor Ghica, detașat la această legăție ca atașat clasa I²¹. Pe 16 martie 1889, Constantin Nanu, secretar clasa a II-a la Paris, este numit în funcția de consul general la Constantinopol și este înlocuit de N.Petrașcu, secretar clasa a II-a, care, la rândul său este permutat de la Belgrad²². Gh. Crețianu nu va ocupa mult timp postul de la Constantinopol întrucât este din nou transferat la legăția română de la Paris începând cu 1 noiembrie 1889 înlocuindu-l pe Nicolae Petrașcu, numit în funcția lui Crețianu²³.

1890²⁴: Situația se schimbă în acest an în sensul că personalul devine mult mai numeros. Trimisul extraordinar rămâne același, respectiv V. Alecsandri, însă G. Bengescu devine consilier, iar Crețianu este secretar, fără a se menționa clasa căreia îi aparține. Există posibilitatea de a fi fost din nou transferat la Paris, deoarece asemenea demersuri erau întreprinse în mod curent, mai ales la nivelul personalului inferior al ierarhiei diplomatice. Corpul atașajilor cunoaște 4 membri, Th. Ghica, Păclianu și Florescu sunt simpli atașaji, iar comandantul Coandă este atașat militar.

Din acest an, România va fi reprezentată la Paris și de un consul general în persoana unui oarecare Fould (în sursele românești consulul general român este Ștefan Tould, care reprezintă interesele României până în 1893, când survine decesul acestuia), iar ca vice-consul de Victor Berceanu. La Marsilia consulul Romaniei va fi Fraissinet, iar la Nice reprezentantul României va fi Gautier. (Anuarul Diplomatic și Consular al Republicii Franceze pentru 1891, Paris, 1891, p.419)

1891²⁵: Sediul legăției își schimbă locația din nou, noua adresă fiind Paris, 33, Avenue Montaigne).

Noul ministru plenipotențiar este un oarecare N..., Constantin Nanu devine consilier, Filality, secretar, Th. Ghica și Florescu rămân atașaji, iar Coandă își menține aceeași poziție de atașat militar. Alexandru Florescu, atașat supranumerar este numit din 12 februarie 1891 în postul de atașat de legăție clasa a II-a, substituindu-l pe Radu Văcărescu²⁶, care nu este înregistrat ca aparținând personalului legăției conform surselor franceze. C-tin Nanu este consemnat a deține funcția de consilier de legăție, însă în urma unui decret regal din 14 februarie 1891, acesta este transferat în funcția de prim secretar la Paris cu începere din 1 martie, fiind detașat în această calitate de la Bruxelles²⁷. Din 11 martie 1891, Gh. Crețianu care ocupa funcția de secretar clasa a II-a la Paris, este detașat în aceeași calitate la legăția de la Berlin și este substituit de către Gh. Filality, care deținea postul de secretar la legăția din Belgrad. La Paris acesta din urmă activa ca șef al cabinetului²⁸. Totodată Th. Ghica, atașat clasa I la Paris, este avansat la gradul de secretar clasa a II-a și detașat în această calitate la Constantinopol unde îl substituia pe Petrașcu²⁹.

1892³⁰: Habitudinea schimbării sediului legăției se perpetuează însă de această dată există două adrese, una a legăției (Paris, Rue de Rivoli, 244), iar cealaltă a cancelariei, care rămâne în fostul sediu al legăției (Paris, 33, Avenue Montaigne).

Totodată se operează o modificare a șefului misiunii diplomatice a legăției, noul trimis extraordinar și ministru plenipotențiar devine **NICOLAE KRETZULESCU**³¹, medaliat al Ordinului Legiunea de Onoare³² (24 decembrie 1891), fost președinte al Consiliului de Miniștri, fost președinte al Senatului. Constantin

²¹ A.M.A.F.-București, Fond Paris, Problema-Personal, vol.619 (1893-1894), București, 28 februarie 1889.

²² *Ibidem*, București, 22 martie 1889.

²³ *Ibidem*, București, 21 octombrie 1889.

²⁴ Anuarul Diplomatic și Consular al Republicii Franceze pentru 1890, Paris, 1890, p.406.

²⁵ *Ibidem*, Paris, 1891, p.418.

²⁶ A.M.A.F.-București, Fond Paris, Problema-Personal, vol.619 (1893-1894), București, 14/26 februarie 1891.

²⁷ *Ibidem*, București, 19 februarie 1891.

²⁸ *Ibidem*, București, 13 martie 1891.

²⁹ *Ibidem*, București, 18 decembrie 1891.

³⁰ Anuarul Diplomatic și Consular al Republicii Franceze pentru 1892, Paris, 1892, p.423.

³¹ Om politic, fratele lui C-tin Kretzulecu, născut la 1 martie 1812 în București; doctor la Paris (1839), deschide o școală de chirurgie la București (1840); exilat la 1848 la Constantinopol; ministru și prim-ministru în mai multe ministere; ministru plenipotențiar la Berlin, Petersburg, Roma și Paris; se retrage din politică în 1888; ales președinte al Academiei Române; moare pe 26 iulie 1900.

³² Ordinul Național al Legiunii de Onoare prezintă următoarea ierarhie: Cavaler (#); Ofițer (O#); Comandor (C#); Mare Ofițer (G.O.#); Marea Cruce (G.C.#).

Nanu este prim secretar, Filality devine al 2-lea secretar, Nicolae Ghica apare ca fiind simplu secretar, funcția de atașat militar este preluată de căpitanul Ghica. Ca atașat de legăție clasa I, este transferat de la Bruxelles la Paris, Mihail Pâclianu³³

La Paris, Marsilia și Nice rămân aceiași consuli și vice-consuli, însă acum apare și la Bordeaux un consul în persoana lui A.L. Goyetche. (Anuarul Diplomatic și Consular al Republicii Franceze pentru 1892, Paris, 1892, p.423)

1893³⁴: Același N... revine ca fiind titularul funcției de ministru plenipotențiar, Nanu rămâne pe aceeași poziție de prim secretar, Nicolae Ghica devine al 2-lea secretar, Pâclianu și Gane sunt atașați, iar căpitanul Mihai Ghica este atașat militar, avansat începând cu 20 aprilie 1893 la gradul de comandant. Dosarele de personal românești îi mai consemnează ca atașați supranumerari pe Barbu Știrbey și Scarlat Arion, licențiat în drept. Acesta din urmă este numit pe 15 septembrie 1893 în funcția de cancelar al Consulatului din Bitolia³⁵. Pe 1 iulie 1893, M. Pâclianu, atașat clasa I al Legăției de la Paris, este avansat de Carol I în funcția de secretar clasa a III-a și numit în postul de vice-consul și cancelar al Agenției și Consulatului General din Sofia³⁶ La Paris, Marsilia, Nice și Bordeaux, România este reprezentată de același personal consular ca și în anul precedent.

1894³⁷: Este numit un nou șef de misiune al legăției române din capitala Franței în persoana lui **IOAN LAHOVARI** (25 mai 1893), ca urmare a demisiei lui Kretzulescu, acceptată de regele Carol în februarie 1893. Acestuia i se solicită a-și achita responsabilitățile avute față de guvernul francez și abia apoi să părăsească funcția, însă anuarul diplomatic francez îl menționează ca ministru plenipotențiar în 1893, după plecarea lui Kretzulescu și înaintea venirii lui Lahovari, pe acel N..., menționat în numeroase rânduri ca deținând funcții diplomatice în diverse orașe din Franța și reprezentând România. Nanu și N. Ghica își mențin funcțiile, însă toți sunt decorați ai Ordinului Legiunea de Onoare. Titularul funcției de atașat militar este schimbat, noul reprezentant fiind comandantul Mihălescu, iar simpli atașați sunt Alexandru Gane, B. Știrbey și C. Cantacuzino. (A. Cantacuzino, conform surselor românești cercetate).

La Paris N... devine consul general, fiind ajutat de V. Berceanu care deține aceeași funcție de vice-consul. La Marsilia consulul este același Fraissinet, la Nice – Gautier, iar la Bordeaux – Goyetche.

1895³⁸: Adresa cancelariei legăției se menține la Paris, 33, Avenue Montaigne, însă sediul legăției este transferat la o altă adresă, respectiv Paris, 50, Avenue Marceau. Personalul misiunii diplomatice românești este identic anului precedent cu excepția funcției atașatului militar care își schimbă titularul, noul reprezentant fiind Dimitrie Văleanu, comandantului Mihălescu fiindu-i solicitată prezența în țară conform surselor franceze. Cele românești surprind însă mai multe mișcări de cadre cum ar fi numirea temporară la Paris a lui Spiridon Bibescu, secretar clasa a II-a la Roma, numirea în luna mai 1895 a lui C-tin Nanu, consilier al Legăției în aceeași calitate la Bruxelles și Haga, apoi transferat din nou la Paris în luna octombrie 1895, numirea lui Nicolae Lahovari în calitate de atașat supranumerar la Paris, rechemarea la Direcția Afacerilor Politice și a Contenciosului din cadrul Ministerului de Externe a lui Dimitrie Ghica, aflat în funcția de atașat al Legăției de la Paris și substituit cu Alexandru Pisoski, dar și demisia lui I.Lahovari din funcția de ministru plenipotențiar, demisie acceptată de Carol³⁹.

La Paris, consulatul general al României își avea sediul la no.19, Avenue de l'Opera, iar titularul său în anul 1895 a fost Pierre Aubry, însă vice-consul a rămas același V. Berceanu. La Marsilia (vice-consulat), Nice și Bordeaux au rămas aceeași titulari ai consulatelor. Noi consulate ale României apar la Le Havre (G. Le Bourgeois – consul), Rouen (Le Roy – consul), Menton (din 1892, Silvio-Agliany – vice-consul).

1896⁴⁰: Noul trimis extraordinar și ministru plenipotențiar al României la Paris este **GRIGORE I. GHICA**⁴¹ (acreditat la 13 martie 1896), decorat de Ordinul Legiunea de Onoare. Pe Cretzianu îl întâlnim ca prim

³³ A.M.A.E-București, Fond Paris, Problema-Personal, vol.619, București, 26 mai 1892.

³⁴ Anuarul Diplomatic și Consular al Republicii Franceze pentru 1893, Paris, 1893, p.415.

³⁵ A.M.A.E-București, Fond Paris, Problema-Personal, vol.619 (1893-1894), București, 22 septembrie 1893.

³⁶ *Ibidem*, București, 3 iulie 1893.

³⁷ Anuarul Diplomatic și Consular al Republicii Franceze pentru 1894, Paris, 1894, p.429.

³⁸ *Ibidem*, Paris, 1895, p.425.

³⁹ A.M.A.E-București, Fond Paris, Problema-Personal, vol.619 (1893-1894), București, 1895.

⁴⁰ Anuarul Diplomatic și Consular al Republicii Franceze pentru 1896, Paris, 1896, p.424.

⁴¹ Frate al lui Alex. Și Emil I. Ghica, născut pe 20 decembrie 1847 la Iași; studii realizate la Paris; voluntar în armata franceză în războiul franco-prusac din 1870-1871; secretar al agenției diplomatice de la Constantinopol (1874); voluntar

secretar, iar N. Ghica este al 2-lea secretar. Anul acesta este menținut un singur atașat în persoana lui Alexandru Pisoski, iar atașat militar devine căpitanul de Stat-Major Constantin Pietraru, deoarece Dimitrie Văleanu, avansat în gradul de locotenent-colonel a fost rechemat în țară. Alt raport prezintă aceeași substituție însă acum fostul titular al funcției de atașat militar se numea Gheorghe Văleanu și fusese avansat la gradul de maior, nu locotenent-colonel⁴². Cele două rapoarte sunt prezente în dosarele românești de personal și sunt elaborate la două luni unul de altul. Constatăm că există o greșală de informare care nu trebuie să fie proprie instituțiilor diplomatice. Noi schimbări se produc pe parcursul acestui an, respectiv numirea la cerere în Paris, din 1 martie 1896, a lui N. Rosetti, atașat supranumerar în administrația centrală, Crețianu, prim secretar la Constantinopol este detașat în aceeași calitate la Paris, substituindu-l pe C-tin Nanu, consilier de Legație, care la rândul său este transferat la Constantinopol, avansarea în ierarhie a lui Alex. Pisoski. Acesta devine cancelar, este trimis în țară și este înlocuit cu C. Manu⁴³.

Consulatele și vice-consulatele care reprezentau România în celelalte orașe ale Franței prezintă aceeași titulari ca și în anul precedent.

1897⁴⁴: Sediul legației deține o nouă adresă, respectiv Paris, 25, Rue Bizét. Gr. Ghica este șeful misiunii diplomatice românești, avându-l pe Cretzianu ca prim secretar, însă al 3-lea secretar devine Constantin Manu, secretarul clasa a 2-a nefiind menționat. Alți atașați în afara celui militar care își schimbă titularul în persoana comandantului Ion Gărdescu, care a terminat în mod strălucit școala din Fontainebleau, nu sunt specificați în acest an. Această numire survine ca urmare a deciziei ministrului de război ca atașaii militari numiți pe lângă legațiile românești din străinătate să fie recrutați din rândul ofițerilor superiori⁴⁵. Nicolae Ghica, secretar clasa a II-a la Paris este avansat la gradul de secretar clasa I și detașat în calitate de însărcinat cu afaceri la Atena unde îl substituie pe Cantacuzino⁴⁶.

Celelalte consulate sau vice-consulate ale României în Franța sunt reprezentate și în acest an de aceeași reprezentanți, cu excepția faptului că la Marsilia, consulul Fraissinet, este ajutat de vice-consulul A. Fraissinet, iar la Menton îl întâlnim ca vice-consul pe același N..., a cărui identitate este misterioasă și se presupune că este același care a fost în 1893 ministru plenipotențiar.

1898⁴⁷: Modificările în cadrul personalului legației nu sunt numeroase, însă există. Prim secretar este menționat N.Ghica, care este transferat de la Atena, iar alături de atașatul militar mai apare și un simplu atașat în persoana lui G.Georgiadi. Sursa românească îl prezintă pe N.Ghica, licențiat în drept, în calitate de atașat supranumerar⁴⁸. Totodată, tot în calitate de atașat supranumerar este numit și George Giorgiadi, licențiat în drept, care însă este obligat să participe la examenul organizat de Ministerul Afacerilor Străine pentru a fi avansat în funcție⁴⁹. Nicolae Rosetti însă, pretextând că nu fusese avizat la timp și că se afla într-o călătorie în Africa, nu avuse posibilitatea a se prezenta pentru a susține examenul și din această cauză continua să funcționeze ca atașat supranumerar la Paris. Acesta a renunțat a mai participa la examenul pentru obținerea statutului de atașat, astfel încât încetează a mai deține postul de atașat supranumerar la data la care acesta a fost programat. Din acel moment Rosetti înceta a mai face parte din personalul Legației⁵⁰. Gh. Crețianu, însărcinat cu afaceri la Paris își prezintă demisia, care este acceptată Personalul consular sau vice-consular suferă o singură modificare în acest an, respectiv vice-consulul de la Menton (N...), este numit în același timp și consul la Rouen.

1899-1900⁵¹: Grigore Ghica continuă să reprezinte România în calitate de șef al misiunii diplomatice la Paris. Constantin Poppovici este secretar clasa I, iar Constantin Manu este secretar clasa a III-a, avansat în aprilie

în războiul româno-turc din 1877-1878; director general al Ministerului de Externe (1888); delegat în Comisia Europeană a Dunării; ministru plenipotențiar la Berlin din 1888, apoi la Paris din 1896; moare în 1911.

⁴² A.M.A.F.-București, Fond Paris, Problema-Personal, vol.619 (1893-1894), București, martie 1896.

⁴³ *Ibidem*, București, 1896.

⁴⁴ Anuarul Diplomatic și Consular al Republicii Franceze pentru 1897, Paris, 1897, p.422.

⁴⁵ A.M.A.F.-București, Fond Paris, Problema-Personal, vol. 620 (1897-1909), București, 8/20 februarie 1897.

⁴⁶ *Ibidem*, 12/24 ianuarie 1897.

⁴⁷ Anuarul Diplomatic și Consular al Republicii Franceze pentru 1898, Paris, 1898, p.435.

⁴⁸ A.M.A.F.-București, Fond Paris, Problema-Personal, vol. 620 (1897-1909), București, 7/19 decembrie 1898.

⁴⁹ *Ibidem*, București, 19 septembrie 1898.

⁵⁰ *Ibidem*, București, 3/15 iunie 1898.

⁵¹ Anuarul Diplomatic și Consular al Republicii Franceze pentru 1899-1900, Paris, 1900, p.443.

1900 la gradul de secretar clasa a II-a. Corpul diplomatic al atașărilor crește prin numirea lui Antoine Bibescu (1/13 ianuarie 1900, apoi promovat la gradul de secretar clasa a III-a în 12 februarie 1902), și a lui Nicolae D. Ghica (demisionează pe fundalul unor probleme de sănătate), iar funcția de atașat militar este deținută de căpitanul G. Miculescu. Conform părții românești, maiorul Gărdescu, avansat în grad la locotenent-colonel și numit în funcția de sub-șef de Stat Major continuă să-și îndeplinească atribuțiile de atașat militar al României la Paris⁵². Celelalte orașe nu comportă nici o modificare cu excepția numirii Dr. Paul de Langenhagen ca vice-consul la Menton, substituindu-l pe N..., care rămâne la Rouen în funcția de consul. Girarea celor două instituții s-a dovedit a fi destul de dificilă pentru N..., astfel încât a renunțat la funcția de vice-consul.

1901⁵³: Grigore Ghica devine Mare Ofițer al Legiunii de Onoare. Constantin Poppovici este noul consilier de legație. În acest an nu sunt menționați secretarii clasa I și clasa a III-a, ci doar Constantin Manu, care a avansat în funcție la de secretar clasa a II-a. A. Bibescu rămâne în calitate de atașat, aceeași funcție deținând-o și Constantin C. Olănescu, însă acum apare în cadrul legației și funcția de atașat „surnuméraire”, adică supranumerar, în plus, ceea ce semnifică faptul că acesta nu este remunerat ci este extrabugetar. Constantin Olănescu este numit în funcția de atașat supranumerar pe 10 noiembrie 1899, avansat la gradul de atașat cu titlu (1 decembrie 1899), apoi promovat ca secretar clasa a III-a pe 12 februarie 1902⁵⁴. Funcția de atașat supranumerar este deținută și de I. Maican. În celelalte orașe, situația este similară anilor 1899-1900. (Anuarul Diplomatic și Consular al Republicii Franceze pentru 1901, Paris, 1901, p.446)

1902⁵⁵: Membrii legației sunt aceeași cu excepția substituirii lui Ion Maican, licențiat în litere, cu Jean Filitti în aceeași calitate de atașat extrabugetar. Consulatele și vice-consulatele României în orașele Franței sunt reprezentate de aceleași persoane ca și în anii precedenți.

1903⁵⁶: Grigore Ghica este menținut în funcția de ministru plenipotențiar, iar Antoine Bibescu devine secretar, fiind avansat din funcția de atașat. Ceilalți membri ai legației rămân în aceleași posturi pe care le dețineau și în 1901, însă C-tin Olănescu dispăre din funcția de atașat, devenit din 1902 secretar clasa a III-a, dar nu mai este menționat ca funcționar al Legației. Din 15 aprilie 1903, Constantin Langa Rașcanu este desemnat a ocupa funcția de secretar clasa a III-a în cadrul Legației de la Paris (promovat la secretar clasa a II-a cu începere din 1 noiembrie 1903), Constantin Manu, secretar clasa a II-a și Ioan Filitti, secretar clasa a III-a cu titlu onorific, sunt propuși a-și continua activitatea în cadrul administrației centrale a Ministerului Afacerilor Străine. În același timp, Constantin Conțescu, secretar clasa a II-a în administrația centrală, este numit în această calitate la Paris, însă din 1 mai 1904 acesta este transferat la Constantinopol⁵⁷.

Consulatele și vice-consulatele se mențin cu aceeași reprezentanți, cu excepția consulatului general de la Paris, care-și modifică adresa de la no.19, Avenue de l'Opera, la no.42, Rue du Louvre, dar și titularul, Pierre Aubry fiind substituit de Louis Dreyfus. Ca vice-consul rămâne același V. Berceanu.

1904-1905⁵⁸: Grigore Ghica își mentine funcția de trimis extraordinar și ministru plenipotențiar, având în subordine pe Constantin Poppovici drept consilier de legație, Constantin Langa-Rascanu (secretar clasa a II-a), Gabriel Mitilineu (secretar clasa a III-a), Charles-Adolphe Cantacuzènes (secretar clasa a III-a), căpitanul G. Miculescu (atașat militar).

La Paris, consulatul general prezintă același titular, Louis Dreyfus, însă vice-consul nu mai este V. Berceanu ci acesta este substituit de N...Celelalte orașe sunt reprezentate astfel: Bordeaux (consul – A.L.Goyetche); Le Havre (consul - G.Le Bourgeois); Marsilia (consul – Fraissinet, vice-consul – A. Fraissinet), Menton (vice-consul – Dr. Paul de Langenhagen); Nice (consul – Albert de Gautier); Ruen (consul – același N..., probabil aceeași persoană este și vice-consul în cadrul consulatului general de

⁵² A.M.A.E-București, Fond Paris, Problema-Personal, vol. 620 (1897-1909), București, 26 mai 1899.

⁵³ Anuarul Diplomatic și Consular al Republicii Franceze pentru 1901, Paris, 1901, p.446.

⁵⁴ A.M.A.E-București, Fond Paris, Problema-Personal, vol. 620 (1897-1909), București, 1902.

⁵⁵ Anuarul Diplomatic și Consular al Republicii Franceze pentru 1902, Paris, 1902, p.454.

⁵⁶ *Ibidem*, Paris, 1903, p.463.

⁵⁷ A.M.A.E-București, Fond Paris, Problema-Personal, vol. 620 (1897-1909), București, 29 martie 1903.

⁵⁸ Anuarul Diplomatic și Consular al Republicii Franceze pentru 1904-1905, Paris, 1905, p.486.

la Paris). Acum apare pentru prima dată menționat și un reprezentant care apăra interesele României în Franța colonială, respectiv în orașul algerian Oran în persoana consulului Auguste Frette, inițiativă creată probabil ca urmare a evoluției raporturilor comerciale româno-franceze.

1906⁵⁹: Titularul legației și șeful misiunii diplomatice românești rămâne același Grigore Ghica, iar sediul instituției este transferat într-o altă locație, respectiv Paris, no.87, avenue Kléber, în timp ce cancelaria rămâne la Paris, no.12, rue de Longchamp. Personalul legației este compus din consilierul legației (Carol (Charles) Mitilineu), doi secretari clasa a III-a (Charles-Adolphe Cantacuzène și Gabriel Mitilineu – confirmat pe 1 august 1906 în postul bugetar de secretar clasa a II-a), un atașat (Jean Cotadi) și un atașat militar (căpitanul Miclescu).

Consulatul general de la Paris deține același titular în persoana lui Louis Dreyfus secondat de același misterios N..., însă sediul instituției este transferat la o nouă adresă: Paris, no.4, Rue de la Banque. Celelalte consulate sau vice-consulate dețin același personal ca și în anul precedent. Cu jurisdicția extinsă asupra departamentelor din Nord și Somme, a fost numit un consul care să vegheze și interesele României la Dunkerque, în persoana lui C.A.P. Detraux.

1907-1908⁶⁰: Nu survin multe modificări în cadrul personalului legației, ci doar avansarea lui Charles Cantacuzène la secretar clasa a II-a, iar ca secretar clasa a III-a apare Em. Rosetti-Rosnovanu. Funcția de atașat militar este preluată de căpitanul A. Sturdza. Acești doi ani ni-l prezintă pe N..., drept consul atât la Le Havre unde-l înlocuiește pe Le Bourgeois, cât și la Rouen. În același timp acesta activează și ca vice-consul la Paris pe lângă consulul general Louis Dreyfus.

1909-1910⁶¹: Sediul legației își modifică din nou locația, de data aceasta fiind transferat la Paris, no.2, Rue Marbeuf, în timp ce cancelaria își menține aceeași adresă no.12, rue de Longchamp. Titularul legației este substituit din considerente personale, nu înainte de a-și prezenta Scrisorile de rechemare către președintele Republicii Franceze. Astfel noul trimis extraordinar și ministru plenipotențiar devine **Alexandru Em.LAHOVARI**⁶², comandor al Legiunii de Onoare, numit la 12 noiembrie 1908. Erudit desăvârșit, înzestrat cu o inteligență deosebită și un tact diplomatic comparabil cu al celor mai mari diplomați ai lumii, Alexandru era un model de urmat și în maniera de scriere a rapoartelor într-o franceză fără cusur⁶³.

Pentru a reconstitui unele date biografice care să confirme calitatea și personalitatea diplomatică cu totul excepțională a lui Al. Em. Lahovari, merită menționate atât studiile, dar se impune totodată urmărirea carierei sale care l-a distins și decorațiile sau distincțiile cu care a fost onorat. Și-a început cariera diplomatică activând ca atașat supranumerar la Agenția diplomatică a României din Paris (24 noiembrie 1877), apoi devine secretar clasa a II-a tot în cadrul aceleiași instituții, ridicată la rangul de Legație (1 aprilie 1880), la puțin timp fiind promovat în funcție ajungând secretar clasa I la Petersburg (25 iunie 1881). Printre posturile pe care le-a deținut ulterior, se numără cel de însărcinat cu afaceri la Petersburg în anii 1881-1884, șef al diviziunii consulare la Ministerul Afacerilor Străine (12/24 martie 1885), secretar al Conferinței pentru pace din București între Serbia și Bulgaria în 1886, însărcinat cu afaceri la Belgrad (mai 1886), consilier de Legație (19 noiembrie 1888), plenipotențiar al României pentru negocierile antamate cu Viena și Budapesta referitoare la noile joncțiuni de căi ferate la Turnu-Roșu și la Palanca și la înființarea stațiunii Burdujeni (31 ianuarie 1891), trimis extraordinar și ministru plenipotențiar clasa I la Roma (20 februarie 1893), la Constantinopol (18 martie 1902), la Viena (februarie 1906), la Paris (30 septembrie 1908)⁶⁴. Printre distincțiile onorifice naționale s-au numărat: cavaler al Ordinului Steaua României (mai 1882), ofițer Steaua (1889), comandor Coroana (1892), comandor Steaua (1897), mare ofițer Coroana (1904), mare ofițer Steaua (1905), iar dintre cele străine care i-au recunoscut meritele, acesta a fost distins cu : ofițer al Ordinului Leopold al Belgiei (18810), cavaler al Legiunii de Onoare

⁵⁹ *Ibidem*, Paris, 1906, p.499.

⁶⁰ *Ibidem*, 1907-1908, Paris, 1908, p.481.

⁶¹ *Ibidem*, 1909-1910, Paris, 1910, p.485.

⁶² Ministru plenipotențiar, președintele Consiliului Superior Diplomatic; născut la 21 decembrie 1855 la Paris; doctor în drept la Paris (1880); ministru al României la Roma (1893-1899), Constantinopol (1902-1906), Viena (1906-1908), Paris (1908-1917), Roma (1917-1928).

⁶³ Raoul Bossy – Amintiri din viața diplomatică (1918-1940), vol.I, 1918-1937, București, 1993, p.56.

⁶⁴ A.M.A.E., Fond Paris, Problema Personal, vol.620 (1897-1909).

(Franța-1881), comandor al Ordinului Stanislav (Rusia-1882), comandor al Ordinului Sfânta Ana (Rusia-1885), mare ofițer al Ordinului Alexandru (Bulgaria-1886), mare ofițer al Ordinului Takowo (Serbia-1886), ofițer al Legiunii de Onoare (Franța-1889), Mare Cordon al Ordinului Medgidia (Turcia-1889), Marea Cruce a Ordinului Francisc-Iosif (Austro-Ungaria-1891), comandor al Legiunii de Onoare (Franța-1893), Marea Cruce a Ordinului Coroana de Fier (Austro-Ungaria-1906), Marea Cruce a Ordinului Isabela Catolica (Spania-1909)⁶⁵. Constatăm deferența cu care această personalitate excepțională din diplomația românească a fost tratată de către guvernele marilor puteri. De asemenea, observăm că distincțiile Ordinului francez Legiunea de Onoare au fost acordate și diplomaților de altă origine, nu doar autohtonilor.

Corpul atașatilor diplomatici a sporit considerabil. Dacă în anul precedent legația nu avea nici unul, acum sunt înregistrați 3 persoane cu această funcție (Jean Gheorghiu, Constantin Stoianovici, Nicolae A.E.M. Lahovari). Atașat militar este menținut A. Sturdza, avansat în funcția de maior. Pentru prima dată apare acum specificată o nouă funcție distinctă, aceea de atașat comercial, titularul acesteia fiind Jean Arion, cu sediul la Paris, însă cu jurisdicție extinsă și asupra Angliei și Belgiei. Activitatea pe care trebuia să o presteze, avea implicații direct comerciale, respectiv interesele lucrative ale României cu caracter comercial se impunea a fi supravegheate. În lipsa unui astfel de reprezentant, un alt membru al legației este delegat cu responsabilitatea ce deriva dintr-o astfel de activitate.

Consulatul de la Le Havre, condus de Louis Reinhart își extinde jurisdicția și asupra Senei Inferioare, Calvados, Manché.

1911⁶⁶: Nici în acest an nu intervin multe modificări. Apare un nou secretar clasa I în persoana lui J.C. Argetoianu (din septembrie 1911 este însărcinat cu afaceri la Paris), iar secretari clasa a II- a există acum două persoane, Em. Rosetti-Rosnovanu, avansat din clasa a III-a (transferat temporar la Petersburg), și George Stoicescu, transferat de la Petersburg din 1 ianuarie 1911. Sunt menținuți în funcție doar doi atașai, Constantin Stoianovici nu mai apare ca reprezentant al legației. De asemenea este substituit și atașatul comercial Jean Arion de către Mihail Holban, cu jurisdicția extinsă asupra Franței și Angliei. Celelalte instituții consulare din celelalte orașe prezintă același personal.

1912⁶⁷: Sediul cancelariei este transferat la Paris, no.122, Rue La Boétie, în timp ce legația prezintă aceeași locație, respectiv Paris, no.2, rue Marbeuf. Mitilineu nu mai apare ca îndeplinind funcția de consilier de legație. Alături de Argetoianu își mai desfășoară activitatea de secretar clasa I și Jean Al. Lahovary. Ca secretar clasa a II-a rămâne doar Rosnovanu (cu retribuția unui șef de serviciu de fruntarii), iar ca atașat militar îl întâlnim pe căpitanul Dimitrie Sturdza. Funcția de atașat comercial este îndeplinită de același Holban, iar pentru celelalte orașe nu intervin modificări de personal. Astfel, în acest an legația României de la Paris este monopolizată de membrii familiei Lahovari, care dețin următoarele funcții, ministru plenipotențiar (A.Em.Lahovari), secretar clasa I (Jean Al.Lahovari-cu retribuția de secretar clasa a II-a) și atașat (Nicolae A.E.M.Lahovari-fără retribuție). Nu se specifică în nici un raport consular referitor la personalul Legației de la Paris, salariile cu care erau retribuite persoanele care compuneau corpul diplomatic. Uneori însă incidental și fortuit, datorită vreunei reduceri salariale, acestea sunt menționate, dar nu se poate stabili nimic concret pe baza informațiilor lacunare, deoarece nu se menționează retribuția proprie fiecărui tip de funcționar și cu atât mai puțin relevarea unei evoluții sau augmentare a acesteia. Sursa care ne oferă aceste informații este reprezentată de Legea consulară din 14/26 februarie 1879.

Pe 15 noiembrie 1912 George G. Ioan este numit atașat comercial pentru Franța și Anglia, având reședința la Paris și substituindu-l pe G. Holban⁶⁸. Am mai menționat astfel de greșeli în cadrul documentelor românești, adică Mihail Holban devine G. Holban, eroare neadmisă care nu dovedește o cunoaștere adecvată a personalului român din Franța, deși nu era foarte numeros.

1913⁶⁹: Constantin Argetoianu demisionează din postul de secretar clasa I. Em Rosetti-Rosnovanu nu mai îndeplinește funcția de secretar clasa a II-a, fiind probabil transferat la o altă misiune diplomatică.

⁶⁵ *Ibidem*.

⁶⁶ Anuarul Diplomatic și Consular al Republicii Franceze pentru 1911, Paris, 1911, p.490.

⁶⁷ Anuarul Diplomatic și Consular al Republicii Franceze pentru 1912, Paris, 11 decembrie 1911, p.494.

⁶⁸ A.M.A.E-București, Fond Paris, Problema-Personal, vol. 620 (1897-1909), București, 1 decembrie 1912.

⁶⁹ Anuarul Diplomatic și Consular al Republicii Franceze pentru 1913, Paris, 1913, p.506.

Nicolae Dianu este numit în calitate de atașat pe 28 decembrie 1912, iar Nicolae Al. Em. Lahovary și Ion Gheorghiu, ambii având calitatea de atașat al Legației, sunt promovați în funcția de secretar clasa a III-a, primul pe 1 aprilie 1913, celălalt începând din 15 august 1913⁷⁰. Consulatul de la Le Havre este girat în acest an de către Maurice Génestal, care-l substituie pe Louis Reinhart. Celelalte instituții diplomatice nu prezintă modificări de personal.

1914⁷¹: Din nou sediul legației își schimbă locația urmând această habitudine care s-a menținut pe parcursul întregii perioade studiate de noi. Niciodată însă nu se specifică rațiunea acestor constante modificări. Rapoartele diplomatice nu surprind nici măcar aceste aspecte semnificative în revelarea și reconstituirea unor amănunte legate de legația României la Paris, instituție deosebit de importantă în evoluția raporturilor româno-franceze. Noua adresă a legației este Paris, no.104, Avenue Malakoff. Șeful misiunii diplomatice rămâne același A.Em.Lahovary, însă consilierul de legație devine Constantin Coțescu. Ioan Lahovary își continuă activitatea ca unic secretar clasa I, iar Alexis Catargi ca secretar clasa a II-a. Consulatele și vice-consulatele din Paris și din celelalte orașe își continuă activitatea având aceiași reprezentanți.

Întreaga pleiadă de reprezentanți diplomatici ai României acreditați la Paris, dar și în celelalte orașe ale Franței unde au fost acceptate și apoi create instituții diplomatice de diverse ranguri, au contribuit în mod incontestabil la intensificarea relațiilor româno-franceze, dar și la cunoașterea aprofundată a culturii, istoriei și tradițiilor societății franceze.

The Rumanian Diplomacy Staff in France (1882-1914) (Summary)

The diplomatical institutions created by Romania after the independence was accomplished, had a great importance for the future european political events. Romania was represented in the international relations by a group of intellectuals and personalities who gained experience in the art of negociation over the years and participated to the conquest of prestige for their country. The romanian representatives in France during 1882-1914 made no exception. They had taken a significant part in the evolution of franco-romanian relations and because of them the culture and the history of both sides became better known.

⁷⁰ A.M.A.E-București, Fond Paris, Problema-Personal, vol. 620 (1897-1909), București, 1913.

⁷¹ Anuarul Diplomatic și Consular al Republicii Franceze pentru 1914, Paris, 1914, p.519.

